

SOCIALNÄMNDEN
Individ- och familjeomsorg
Helen Lind

YTTRANDE

Datum
2026-02-26

Referens
SN-2026-00102

Regeringskansliet
Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.sof@regeringskansliet.se

Yttrande över Remiss - Utkast till lagrådsremiss Elektronisk övervakning – ett verktyg för socialtjänsten till skydd för barn och unga (S2026/00342)

Bollnäs kommun är remissinstans och har därmed bjudits in att lämna synpunkter på förslagen i utkastet till lagrådsremiss.

Synpunkter på remissförfarandet

Inledningsvis konstaterar nämnden att svarstiden är långt ifrån tillräcklig i förhållande till förslagets omfattning och karaktär. Även om utkastet i fråga endast avser ändringar i en del av kommande lagstiftningsförslag, är förslagen av oerhört ingripande karaktär för de barn och familjer som kan komma att omfattas av de nya bestämmelserna. Utöver det innebär lagförslaget utökade krav på socialnämnderna och andra huvudmän varför nämnden vill understryka att remisstiden på intet sätt står i paritet till förslagets dignitet.

Socialnämndens allmänna inställning

Socialnämnden har under början av 2025 lämnat remissvar avseende Ds 2024:30 *En lag om insatser inom socialtjänsten till vårdnadshavare, barn och unga när samtycke saknas*. Nämnden vidhåller sin inställning att även om det finns positiva inslag i utredningen så överväger nackdelarna och nämnden tillstyrkte inte förslaget.

Yttrande över förslagen i utkast till lagrådsremiss

Socialnämnden är som tidigare sagt ytterst tveksam till nyttan med förslaget till insatser när samtycke saknas. Med det sagt är nämnden positiv till de nu föreslagna ändringarna i utkastet. Även om nämnden inte ser övervägande positivt på den så kallade LIV-utredningen, finner nämnden att de ändringar som föreslås kring elektronisk övervakning av barn är väl avvägda. Befogenheten att besluta om elektronisk övervakning föreslås att ges till förvaltningsrätten, efter ansökan från socialnämnden. Nämnden finner att det är rimligt att så pass ingripande beslut fattas av domstol och inte av tjänstemän. Nämnden är också positiv till att det inte lämnas någon bestämmelse att ta omedelbara beslut genom ordförandebeslut. Om en situation skulle uppstå där beslut till förmån för barns skydd behöver tas

omedelbart är LVU-lagstiftningen redan tillämpbar och sannolikt lämpligare än andra insatser.

I utkastet föreslås också att Statens institutionsstyrelse ska vara ansvarig för verkställighet av elektronisk övervakning, i stället för Polismyndigheten så som föreslaget i promemorian var. Nämnden har ingen invändning till detta förslag.

Lagförslagets påverkan på socialnämndernas handläggning

Det är ofrånkomligt att beslut av denna dignitet, där det finns begränsningar i delegation, ökar den administrativa bördan för socialsekreterare och stödfunktioner, liksom antal beslut som måste tas av utskott. Till det tillkommer snäva tidsgränser som även det innebär ökad administration i alla led. Nämnden framhåller att kompetenshöjande insatser kommer att krävas för att handläggning och beslut ska bli rättssäkra. Gränsdragningarna mot annan lagstiftning, i första hand LVU, är oklara. Även gränsdragningarna mot andra huvudmän är oklara, eller kommer åtminstone att uppfattas oklara av allmänheten.

Nämnden kommer sannolikt behöva utökade resurser för att möta dessa ambitionshöjningar och för att kunna samverka med SiS och polis på ett ändamålsenligt sätt.

Oklara effekter av lagförslaget

Även om regeringen menar att elektronisk övervakning är ett verktyg till skydd för barn och unge menar nämnden att det är ofrånkomligt att se på elektronisk övervakning på annat sätt än ett straff eller en sanktion. Elektronisk övervakning är redan en påföljd inom det straffrättsliga systemet som del i ungdomsövervakning. Nämnden ser utmaningar att använda elektronisk övervakning inom socialtjänstens verksamhet. Det finns redan en befintlig skyddslagstiftning för barn och unga i form av LVU som är ägnad att komplettera socialtjänstlagen och frivilliga insatser.

För de personer som omfattas av elektronisk övervakning finns inget straffansvar om det är så att insatsen inte fullföljs. Det kan dock uppstå skadeståndsansvar om utrustning förstörd. Om den särskilda föreskriften inte följs ska nämnden kalla till samtal. Då ska också övervägande göras om annan lagstiftning är bättre lämpad. Nämnden ställer sig frågande nyttan av ett sådant förfarande och menar att tillämpningen av dessa insatser när samtycke saknas tenderar att bli uddlöst och många gånger ändå utmynna i tvångsvård med stöd av LVU när skyddsbehovet blir stort. Förutsättningarna för att elektronisk övervakning ska fungera som tänkt tycks bygga på att barnen och familjerna som kan komma i fråga för sådana beslut är motiverade till att utrustning installeras i hemmet och att de ska följa särskilda föreskrifter. Gränsdragningarna mot både frivilliga insatser med stöd av socialtjänstlagen såväl som LVU blir därmed otydliga för alla inblandade.

Av utkastet framkommer att det i Danmark den 1 juli 2010 infördes en lagreglerad möjlighet för kommunerna att besluta om elektronisk

övervakning av barnet eller den unge i anslutning till ett föreläggande som innebar att barnet eller den unge skulle vara hemma vissa fasta tider. I allt väsentligt samma upplägg som ges i utkastet. Detta infördes inte som en sanktion utan som ett stöd i den samlade sociala insatsen och i första hand som någon form av pedagogisk intervention för att se till att förelägandet efterföljdes. Lagen utmönstrades inom två år. Man bedömde att det inte var rätt väg att gå för att förebygga ett kriminellt och asocialt beteende och att det medförde ett stort ingrepp i den personliga integriteten samt att det bidrog till stigmatisering av den unge eftersom det hela uppfattades som en sanktion. Det saknas statistik kring användande, men enligt vissa källor användes bestämmelsen inte användes alls i praktiken. Regeringen menar nu att det därför är svårt att dra några särskilda slutsatser om effekterna av elektronisk övervakning. Socialnämnden vill tvärtom hävda att det är orimligt av regeringen att tro att elektronisk övervakning kan ge annan eller god effekt i Sverige, när lagstiftningen och andra förutsättningar i allt väsentligt är samma som det var i Danmark. Om frivilliga insatser inte räcker till för att ge barn skydd är det oundvikligt för nämnden att överväga vård med stöd av LVU. Om barnets beteende medfört straffansvar blir det aktuellt med påföljder inom kriminalvården. Vilka barn blir då aktuella för särskilda föreskrifter i kombination med elektronisk övervakning? Det är högst sannolikt att vård med stöd av LVU blir aktuell i första hand när samtycke till behövliga insatser inte finns. Nämnden ifrågasätter nyttan med att införa elektronisk övervakning i en socialrättslig kontext.

Socialnämndens slutsats

Socialnämnden har inga invändningar på de författningsförslag som ges i utkastet till lagrådsremiss utan menar att föreslagna ändringar är väl avvägda i förhållande till vad saken gäller. Socialnämnden konstaterar dock, liksom i remissvaret till utredningen Ds 2024:30, att föreslagen lagstiftning ger nämnderna nya och utökade befogenheter och att det inte är odelat positivt. Socialtjänsternas uppdrag breddas utan att kommunerna får tillräckliga resurser för att möta de krav som uppstår. Det finns också stora risker att allmänheten tappar förtroendet för socialtjänsten med anledning av dessa bestämmelser. Socialtjänsten ska arbeta förebyggande och med frivillighet i fokus. I socialtjänstlagens målformulering står det uttryckligen att verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet. De förslag som ges i utkastet till lagrådsremiss och i utredningen Ds 2024:30 innebär uppenbara inskränkningar i barns och familjers grundlagsfästa rätt till privatliv och integritet och riskerar att allvarligt skada allmänhetens tillit till socialtjänstens verksamhet.

SOCIALNÄMNDEN

Dokumentet är digitalt signerat, se sista sidan

Erika Engberg
Socialnämndens ordförande